

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.
Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar. Losse nummers f 0,25.

EEN TRIEST GEVAL

In een commentaar op de oprichting van een Humanistische Luisterkring heeft het weekblad De Groene Amsterdammer dit initiatief een novum voor Nederland genoemd. Het blad vindt het triest, dat in een land met een rijke traditie van tolerantie hiernaar gestreefd moet worden.

Inderdaad, triest is het wel en ook onbegrijpelijk. Dat kwartiertje zendtijd per week is maar een uiterst bescheiden deel van de in totaal 236 uur, waarover de beide zenders in Nederland beschikken. We zullen het er nu maar niet over hebben, of die zendtijd zo wordt gebruikt als de doorsneeluisteraar graag zou willen, want daarmee raken we aan de politiek van de omroepverenigingen en daarvoor is het hier niet de plaats. In elk geval is het tot op heden zo, dat de gastvrijheid van VARA, AVRO en VPRO het de humanisten mogelijk heeft gemaakt, hun stem te laten horen.

In eigen zendtijd voor het Humanistisch Verbond is in de nieuwe omroepregeling niet voorzien. De kerken hebben die zendtijd wel, en niemand zal dit laatste willen betwisten. Maar het zou een daad van rechtvaardigheid zijn dan ook te zorgen, dat een stroming als het humanisme een redelijk aandeel krijgt en het niet afhankelijk stelt van de, hoezeer ook gewaardeerde, gastvrijheid van enkele omroepverenigingen.

Reeds in maart 1954 is door het Humanistisch Verbond het verzoek tot de minister gericht om zendtijd, zoals dit ook de kerken wordt toegestaan. Aan dit verzoek was een ontwerp-amendement toegevoegd, waarin duidelijk naar voren kwam, dat deze zendtijd door het Verbond gevraagd werd als genootschap op geestelijke grondslag. Daarom is de opmerking van de staatssecretaris, dat het Verbond geen zendtijd krijgt omdat het geen kerk is, geen redelijk antwoord op het ingediende verzoek.

We weten niet, hoeveel uren per week bij onze Belgische burens de zenders werken. Maar wel weten we, dat in dat Katholieke land met een humanistische beweging van een veel geringer omvang en invloed dan in Nederland, onze geestverwanten daar iedere woensdag van 18.10 tot 18.30 uur een radio-uitzending kunnen verzorgen. En wat de televisie betreft, om de veertien dagen op woensdag van 19 tot 19.30 uur verschijnen ze op het scherm.

Aan die televisie zijn we nog niet toe, daar durven we alleen nog maar zo af en toe over te denken. Maar dat hier, in dit bij traditie zo tolerante land, niet eens kan worden overwogen, wat in België als een vanzelfsprekende zaak wordt erkend, is wel heel erg triest. Of zijn we misschien toch niet zo tolerant als we altijd beweren?

WIST U DAT:

Het Pinksterkamp, dat van 16 t/m 18 mei in „De Ark”, Belvédèrelaan 14, Nunspeet wordt gehouden, nog enkele vrije plaatsen heeft. Tel. 03412-2404. Prijs f 17,—, voor kinderen f 14,—.

De brochure „Onze kinderen tussen humanisme en Christendom” van Mevr. Groenman-Deinum nog voorradig is (f 0,75). Giro 304960 t.n.v. Hum. Verbond.

IETS OVER VROUW-ZIJN, MOEDER-ZIJN EN MENS-ZIJN

In één van de vele boeken over Nw. Guinea is een foto te vinden van berg-papoea-vrouwen; zij kosten 128 Kaurischelpen, een varken brengt veel meer op. Deze vrouwen lachen opgewekt en waarom ook niet? Zolang men zich nog geen betere toestanden denken kan en de bestaande toestand nog niet als minderwaardig onderkent, kan men lachen in de zon, die immers ook schijnt voor wezens minder dan een varken. Zo was het in het stenen tijdperk, toen liefde en gelijkwaardigheid geen noodzaak, zelfs geen bewuste wens waren in het huwelijk; dit huwelijk meer een kwestie was van voortbestaan van de soort en van economie. 't Is een lange en vaak verschrikkelijke weg geweest van dergelijke primitieve toestanden tot die van onze tijd en onze omgeving en al heeft de vrouw, vergeleken bij vroeger, al veel bereikt, toch is zij nog steeds bezig zich op maatschappelijk en ander terrein en in wettelijke regelingen, te ontworstelen aan de haar aan de man ondergeschikte positie. Maar gelukkig stelt men die gevoelens van aantrekking en genegenheid tussen jonge mensen, die zich ontwikkelen kunnen tot een diepe, hechte liefde, een liefde in kameraadschap, tegenwoordig meer en meer wel als eis en ontmoeten zij elkaar als gelijkwaardige personen. Overal waar de jongen zoekend rondgaat om te veroveren, vindt hij het meisje, keurend of zij veroverd wil worden, tegenover zich. Wij zouden rustiger en moderner kunnen zeggen dat zij elkaar zoekend en tastend tegemoet treden om als gelijkwaardige partners samen te gaan, ieder met gelijk recht tot ontplooiing van zijn persoonlijkheid. Dat het meisje de jongen als gelijkwaardig tegemoet kan treden ligt in het feit dat zij in deze tijd, globaal gelijkwaardig is wat betreft haar levenservaring en ontwikkeling, schoolopleiding en werksfeer. Als zij trouwen treedt echter soms weer een verschil op. De man behoudt zijn werkmilieu naast zijn huwelijks- en gezinsleven, het schuift er als 't ware naast; de vrouw, breekt met haar arbeidsmilieu, soms tijdelijk of ten dele, meestentijds echter geheel en dit betekent voor haar een grote overgang, die eerst als een bevrijding, later toch als een zekere vernauwing gevoeld kan worden. Inderdaad zijn er perioden bijvoorbeeld die van de kleine kinderen waarin haar wereld zich kan vernauwen en zij achter kan raken in haar groei naar verdere volwassenheid bij de man, die beide werelden van huis en werk en alles wat daarmee samenhangt kan overzien en vooral zelf kan beleven. De vrouw moet zich evenwel bewust zijn, dat ook de man in bepaalde perioden van zijn leven, als hij onder dreigt te gaan in zich opstapelende werkzaamheden en beroepsverantwoordelijkheden, terecht kan komen in een vernauwde wereld, die zijn ontplooiing

remt door eenzijdigheid. Uitwisseling van de dagelijkse ervaringen, het met elkaar meeleven en vooral meedenken, lezen en zich openstellen voor 't leven in de ruimste zin en ook dit uitwisselen, kunnen het bezwaar van uit elkaar groeien en bij elkaar achterblijven verhelpen. Man en vrouw moeten er voor zorgen altijd een beetje tijd voor elkaar over te houden; het is belangrijk op dit punt waakzaam te zijn, omdat de gaafheid van hun samenzijn van zo'n groot belang is voor 't gezin, waarvoor zij beiden de verantwoordelijkheid dragen. Maar daartegenover staat dat de vrouw rechten tot ontplooiing van hun persoonlijkheid, hun verbintenis en hun wens om kinderen te hebben brengt mee dat voor de praktische consequenties van dit samenzijn gezorgd moet worden, dat de kinderen ter wereld moeten komen en verzorgd en opgevoed moeten worden. Ook houdt dit in dat voor dit alles geld nodig is dat verdiend moet worden in een maatschappij, die behalve als mogelijkheid tot verdienen ook nog een meezorgen en meeleven van de huwelijkspartners vraagt. Op grond hiervan is er daardoor in ieder huwelijk sprake van een taakverdeling, die dan samenhangt met de aard en aanleg van ieder, met de financiële mogelijkheden en onontkoombaar, zelfs voor de meest vooruitstrevenden, samenhang heeft met de heersende traditie. Het feit dat de vrouw de kinderen ter wereld brengt en voedt, doet haar logisch in grotere mate aan huis gebonden zijn, vooral in de beginjaren van de gezinsopbouw. Dat iedere vrouw echter van nature een groot enthousiasme en aanleg zou hebben voor het huishouden en de opvoeding van kinderen, zou ik willen bestrijden. Maar daarentegenover staat dat de vrouw beseffen moet dat niet iedere man van nature een groot enthousiasme en aanleg heeft voor de grote verantwoordelijkheden voor gezin en maatschappij in de niet zo heel zachtzinnige wereld. Voor beiden ligt hier een taak, die zij van elkaar begrijpen moeten, waarbij zij elkaar steunen en helpen moeten en die medeleven van elkaar vraagt om haar te kunnen volbrengen. Vrouwenproblemen zijn vaak ook mannenproblemen, al komen zij niet altijd in dezelfde vorm en in dezelfde perioden voor. In later jaren zal bij de taakverdeling tussen de echtgenoten in huis en in de wereld daarbuiten, de verantwoordelijkheid voor de zo volledig mogelijke ontplooiing (dus niet alleen in materieel opzicht) van alle gezinsleden in samenhang met de verantwoordelijkheid voor de wijdere samenleving, hun beslissing moeten leiden. Ligt de leefbaarheid en het menswaardige van het samengaan van man en vrouw in het huwelijk in hun gelijkwaardigheid; de grond, het levende en levenwekkende van hun ver-

houding ligt juist in hun niet gelijk-zijn. Zij zijn immers man en vrouw, biologisch, psychisch verschillend, elkaar zoekend en aanvullend en daardoor scheppend, maar ook elkaar afstotend en van elkaar vreemdend om van daaruit opnieuw te kunnen gaan. Hierin ligt de vreugde van het altijd weer nieuwe, de verrassing en de prikkel van het anders-zijn, waardoor het samen-zijn nooit verveelt en levend blijft. Maar in dit niet-gelijk zijn, in dit anders zijn liggen ook de spanningen en het kwetsbaar zijn in de perioden van verwijdering, waarbij de vrouw zich verwaarloosd kan voelen als zij niet in staat is deze natuurlijke ups en downs in de echtelijke samenleving te onderkennen, te accepteren en te overbruggen door interesses op ander terrein. Als alles natuurlijk kan verlopen zijn daar dan als zinvolle, met liefde en vreugde aanvaarde consequentie van het samengaan van een man en een vrouw: de kinderen en met de kinderen ontplooit zich het moederschap.

Het moeder-zijn neemt echter niet de plaats in van het vrouw-zijn, maar ontwikkelt zich daarnaast, zoals er naast het man-zijn plaats komt voor het vader-zijn. Man en vrouw blijven als zodanig samengaan, daarnaast zijn zij vader en moeder en als zodanig met de kinderen.

Heeft de vrouw lange, lange tijd moeten vechten voor haar plaats als gewoon, volwaardig mens, het moederschap heeft veel en sinds lang zeer bijzondere aandacht gehad en is met eerbied en schroom omringd. Het is niet zo dat moeder worden en moeder zijn verdienstelijker is of een groter wonder dan het vader-, kind- of mens-zijn, een groter wonder dan ons hele bestaan en de wereld waarin wij leven, maar wij worden bij het het moeder worden, de geboorte en het moeder zijn direct en indringend geconfronteerd met de grootsheid en de raadselachtigheid van ons bestaan.

Bij vrijwel geen ander levensgebeuren dringt het zo helder tot ons door dat wij persoonlijk betrokken zijn bij het doorgeven van het leven, dat in zoveel vormen vanuit de nevels van een ver verleden, in een levensstroom als 't ware door de tijden vloeit, om zich te verliezen in de toekomst. En al is de aard van deze toekomst onbekend, zij is, gezien een verre terugblik op wat geweest is, niet zonder hoop en verwachting.

En zoals onze hele menselijke werkelijkheid zich ontplooië uit een oernevel, een schijnbaar niets en zoals alle leven op aarde zich ontwikkelde uit een oerzel in de oerzee, iets haast verwaarloosbaar kleins, zo groeit in het moederlichaam uit iets haast verwaarloosbaar kleins, uit het schijnbaar niets, een volledig mens, een eenheid van lichaam en geest. Indenken is hier niet meer mogelijk omdat de raadselachtigheid van ons hele bestaan hier duizelingwekkend wordt en wij het gevoel hebben er in te verzinken.

En deze kleine mens, die wij wetend verwekt hebben, is weerloos en hulpeloos, zo hulpeloos als bijna geen ander jong levend wezen. Hij roept ons daardoor tot zorgzaamheid en verantwoordelijkheid en steeds waar deze beide in het leven gewekt worden groeit de liefde.

Zeker, wij hebben onze kinderen ook lief, omdat zij van ons zijn, bij ons behoren, omdat wij zelf in hen voortleven, een soort verruimte, zij 't niet abnormale eigenliefde dus, maar daarnaast is er nog een andere reden, dat wij van onze kinderen houden, ook als zij niet zo hulpeloos meer zijn en neiging gaan vertonen tot zelfstandig worden en dat is het feit dat wij van geen enkel ander mens zoveel weten, zoveel van zijn familie-achtergronden, zoveel van alle facetten van zijn persoonlijkheid, als van onze eigen kinderen. Wij hebben hen intensief kunnen gadeslaan en meemaken en er is zoveel in hen van ons zelf, dat wij daardoor kunnen begrijpen. Wij zijn in staat een vrij gaaf, een van alle kanten belicht, een tot in de diepte doorlicht beeld van onze kinderen te scheppen en waar dat in het leven mogelijk is, kan een liefde ontstaan, die steeds vergeeft en altijd weer de kracht heeft om de juiste weg te zoeken voor de volledige ontplooiing van hun mens-zijn. En deze liefde hebben wij nodig bij het moeder-zijn, want naast een diepe vreugde die het leiden en vóórgaan en verzorgen van de kinderen in hun opgang naar volwassenheid ook geeft, het heeft ook zijn moeilijkheden en teleurstellingen.

Moeders worden zelden positief gewaardeerd. Als zij iedere middag, na schooltijd gezellig op de kinderen zitten te wachten, heeft het er vaak de schijn van dat zij met al haar gezellige bedoelingen lucht zijn voor de thuiscomers. Maar als zij er eens een keer niet zijn, dan is de thuiskomst koud en heeft het huis geen hart.

Moeders werk is ook nooit klaar; zij voelen zich soms net als de danaïden, de legendarische dochters van koning Danaus die water moesten scheppen in een bodemloos vat en als zij geen sloofje willen worden, die verarmen omdat zij zich voortdurend wesschenken, zullen zij zelf zo nu en dan een punt achter de werkzaamheden moeten zetten. Dat is heel moeilijk voor moeders, maar zij zullen dit te geruster kunnen doen als het gezin een handje helpt en moeder een klein beetje tijd voor zichzelf gunt. Moeders zijn wezens, die altijd en overal opruimen en dingen op hun plaats zetten, in huis, maar ook in het zich ontwikkelend gevoels- en denkleven van de kinderen. Zij hebben daarvoor een eindeloos geduld nodig om steeds weer door te dringen in de kinderwereld, die andere mogelijkheden, andere uitingen, soms andere normen heeft dan die van de grote mensen. Gelukkig, die moeders die dit samen met de vaders kunnen doen. Maar ondanks haar liefde en goede bedoelingen, voelen moeders zich vaak hopeloos te kort schieten; de afstand tussen wat zij menen als moeder te moeten zijn en 'tgeen zij er in de praktijk van terecht brengen is vaak zo ontstellend groot.

In dat geval is het goed te beseffen dat zij mens zijn, net als alle andere mensen op de wereld en dat de spanning tussen wat een mens in zijn beste ogenblikken droomt en denkt en hetgeen hij daarvan in de praktijk van 't leven, die vol onvoorziene onbewuste en onbegrepen obstakels is, terecht brengt, iets wezenlijks menselijks is, iets dat tot het mens-zijn behoort.

De tragiek van het mens-zijn is dat hij altijd achter de gave, hoogstaande en opbouwende gedachten en ideeën van hemzelf aanhinkt en nog in sterker mate achter alles wat de menselijke geest in de loop van de historie aan schoons en navolgenswaardigs heeft voortgebracht; dat hij altijd omhoog reikt, en steeds onder de maat blijft. Maar het hoopvolle is tegelijkertijd dat hij zich een toestand beter kan denken, dat hij zich het minderwaardige van een toe-

stand bewust kan worden en deze af kan keuren om vandaar uit steeds opnieuw naar 't betere op weg te gaan.

Daar zit inderdaad iets zeer hoopgevends in, want hadden wij, mensen, deze mogelijkheid niet, dan zaten wij, vrouwen, misschien nog lachend, maar dom en mensonwaardig in de zon; kosten wij 128 Kaurischelpen, veel minder dan een varken.

MEVR. A. J. GROENMAN-DEINUM

Radio-uitzending voor de AVRO-microfoon van 11 mei 1959

OM DE MENS IN DE SOLDAAT

Kent u dat verhaal, van die moeder, die naar buiten keek, uit haar raam, toen een compagnie soldaten voorbijmarcheerde? In die compagnie zat ook haar zoon. De troep trok voorbij, en in het achterste gelid, daar liep haar zoon. Vol trots ging die moeder toen naar haar buurvrouw, en vroeg: Heb je mijn zoon gezien? Hij is de beste soldaat van de hele compagnie, want hij was de enige die in de maat liep.

Nu, die moeder begreep van de militaire dienst dus nog niet zo veel. Maar u, u weet daar wel meer van. U weet, dat in een land als het onze de algemene dienstplicht bestaat. Iedere jonge man van een bepaalde leeftijd wordt voor de militaire dienst opgeroepen, gekeurd en geoefend „in de wapenhandel”, zoals dat dan heet. „In de wapenhandel oefenen” betekent niet het leren kopen en verkopen van wapens, maar het betekent, dat de jonge recruit wordt geleerd, hoe met wapens om te gaan, hoe ze te gebruiken. Als u jongens hebt, dan weet u dus, dat zij op een gegeven ogenblik onder dienst moeten en „in de wapenhandel” worden geoefend.

Nu zit daar iets goeds aan, maar ook iets verkeerd; nou ja, verkeerd dat is, misschien wat te veel gezegd, maar toch iets griezeligs. Iets goeds en iets griezeligs. Over dat goeds zullen eigenlijk elke vader en moeder — zeker achteraf — het wel eens zijn. Want de militaire dienst maakt de meeste jonge mannen lichamelijk sterker en gezonder, en geestelijk eigenlijk ook meer volwassen. U kent toch wel uit uw omgeving die jongens, die altijd thuis waren en van hun ouders alle aandacht kregen, en eigenlijk verwend werden, en die na de militaire dienst zelfstandiger en flinker hun weg door het leven zijn gegaan. En inderdaad, na de beschutting in het huisgezin komt de jonge man dus in een onbeschoolde soldatengemeenschap, en wordt hij daarin gehard en geschikt gemaakt, ook voor de kille maatschappij daarna.

Maar er is ook iets griezeligs. Iets griezeligs, omdat de jonge soldaat dingen krijgt te

doen, die de burgermaatschappij niet kent en niet toelaat. De ouders geven zich, als het goed is, moeite om hun kinderen te leren niets te doen wat een ander schaadt en in de militaire dienst krijgen diezelfde kinderen wapens in de hand, waarmee zij als het zover komt opzettelijk een ander schade zullen moeten toebrengen of om er maar geen doekjes om te winden: een ander zullen moeten doden.

Nu weet ik heus wel, dat de meeste jongeren ter dege begrijpen wat er aan de hand is. Maar er zijn er toch ook, die het niet verwerken kunnen, en in ieder geval is het voor bijna allen een hele belevenis, als zij voor het eerst hun wapens in ontvangst nemen. Dat kunt u misschien ook wel begrijpen. Er zijn heel wat jongeren van 20 jaar, die een wapen niet anders kennen dan van de bioscoop op het witte doek, en die krijgen op een gegeven moment een echt, en geladen, vuurwapen in de hand. En dan begrijpt u wel, dat zo'n nuchtere gebeurtenis als het uitreiken der wapens toch bij allen een proces, een denk- en een gevoelsproces, in werking brengt. De jonge soldaat gaat zeer bewust nu denken over het probleem van de dood en over de rol die hij zelf bij die dood speelt.

Hoe verloopt dit proces? En komt uw zoon dan daarbij tot dezelfde overtuiging als u hebt! Dat is niet zeker; u hebt er ook niet zoveel invloed op. Men weet, als ouders, niet hoe de jongens zich in de militaire dienst ontwikkelen.

Voor kerkelijke ouders is het een troost, en zeker een geruststelling, dat in het leger en op de vloot geestelijken van de eigen kerk aanwezig zijn en zeker niets zullen nalaten om hun jonge geestverwanten te helpen. Voor de buitenkerkelijken bestaan die troost en die geruststelling niet zo.

Het is de bekommernis voor de buitenkerkelijke militair, die humanisten naar de daad deed grijpen. In het kader van het Humanistisch Thuisfront wordt gewerkt voor de buitenkerkelijke militair, en wel op

verschillende manieren. Ten eerste door vormingsbijeenkomsten, verder door militaire tehuizen en tenslotte door individuele geestelijke verzorging.

De vormingsbijeenkomst worden gehouden in een conferentieoord. De militairen, die aan deze bijeenkomsten willen meedoen, krijgen daar eens per jaar drie dagen verlof voor. De deelnemers bepalen zelf, over welke onderwerpen gesproken zal worden. De geestelijk raadsman van het Humanistisch Thuisfront zorgt er voor, dat in de gedachtenwisseling alle deelnemers worden betrokken. Het is mede zijn taak dat de discussies uitmonden in conclusies, die de zaak verhelderen. U behoeft niet veel fantasie te hebben om te begrijpen, wat in deze vormingsbijeenkomsten allemaal ter tafel komt. En u begrijpt tevens, hoe goed het is, dat de betrokken militairen kunnen worden benaderd in een sfeer, die zij kennen, en die ook van hen is. Elke geestelijke vormingsarbeid zou tot onvruchtbaarheid zijn gedoemd, wanneer daarbij argumenten werden gebruikt, die ontleend zijn aan opvattingen welke voor de betrokkene geen overtuigingskracht hebben. Wie zelf in de kerkelijke traditie geen houvast meer vindt, die moet woorden, ontsproten aan die traditie, hoe schoon ook, wel vinden als stenen voor brood. Ook de buitenkerkelijke hongert. Het is het Hum. Thuisfront dat hem brood geeft; maar het Hum. Thuisfront is ook de enige, die dat voor de buitenkerkelijke kan. Ik stel dit met alle nadruk, omdat er in ons land ook mensen zijn, die voor de buitenkerkelijke humanist niet die eerbied willen opbrengen, die zij wel voor zichzelf begeren. Zij zouden het liefst de humanistische vormingsarbeid willen belemmeren en tegenwerken. Daarbij doen zij een beroep op het feit, dat de overgrote meerderheid van ons volk zich tot een kerkgenootschap rekent. Maar dan geloof ik, dat deze mensen niet het verschil zien tussen het karakter van de Nederlandse staat en het karakter van een kerkgenootschap. Een kerkgenootschap omvat allen, die eenzelfde belijdenis hebben gedaan; de Nederlandse staat omvat meer; omvat niet alleen mensen van een bepaalde belijdenis, maar omvat allen die in ons land wonen. En dat zijn zowel kerkelijken als buitenkerkelijken. De Nederlandse staat kan slechts zólang democratisch genoemd worden, als alle Nederlanders, kerkelijk en buitenkerkelijk, de wil opbrengen om samen door dit leven te gaan en samen de gemeenschappelijke lasten naar evenredigheid van krachten te dragen. Wie een bepaalde volksgroep wil onthouden, wat andere groepen wordt toegestaan, tast de grondslag van onze Nederlandse samenleving aan. Tegen deze ondermijning komen wij met overtuiging in het geweer. En het stemt ons daarom tot grote vreugde, dat de overheid de laatste jaren het werk van het Humanistische Thuisfront steeds meer gaat waarderen op dezelfde wijze als dat van de confessionele thuisfronten.

Het rijk, verscheidene provincies en vele gemeenten dragen bij in de kosten van het vormingswerk en de tehuizen, die voor het overige geheel ten laste komen van de

geestverwanten en medestanders. Juist door deze gemeenschappelijke inspanning, nu al meer dan tien jaren in Nederland ontwikkeld, is het mogelijk geworden op verscheidene plaatsen militaire tehuizen in te richten, die gekenmerkt worden door een typisch humanistische, open geest. Die geest blijkt uit de boekerij van de leeszaal die wij in elk tehuis hebben ingericht; hij blijkt uit de leestafel, waar elke stroming van ons volk met haar krant is vertegenwoordigd.

Men zou kunnen zeggen, dat voor deze tehuizen geen levensbeschouwelijke grondslag noodzakelijk is. Zij zouden algemeen kunnen zijn. Daarmede ben ik het eens. De militaire tehuizen, die ontspanning beogen te bieden (ook creatieve ontspanning zoals pottenbakken, schilderen, boetseren, houtbewerken), zij zouden gerust op algemene grondslag kunnen worden gedreven. Maar in ons verzuilde land is bij de confessionele groepen nimmer bereidheid gebleken om samen met ons algemene militaire tehuizen op te richten en in stand te houden. En zo moesten wij zelf wel met eigen militaire tehuizen komen, wilden wij de buitenkerkelijke militairen niet in de steek laten. Op 19 mei openen wij een nieuw tehuis bij de Legerplaats Oldebroek. Het huis heet de Woldberg, naar de officiële naam van de terreinverheffing die als het bultje bekend is bij alle militairen die wel eens bij Oldebroek hebben geoefend.

Hierboven, heb ik u in grote lijnen geschetst wat wij voor de buitenkerkelijke militairen ter hand nemen. Wij voelen ons gedrongen ons aandeel bij te dragen in de emancipatie en de geestelijke weerbaarheid van al die jongere Nederlanders die buitenkerkelijk opgroeien en — in militaire dienst — worden gesteld voor de consequenties die het geweld in deze wereld oproept. Wij zijn ervan overtuigd, dat het moderne humanisme een geestesgesteldheid stimuleert, die ieder in staat stelt op menselijke verantwoorde wijze zijn houding in het leven te bepalen, ook in de moeilijke situatie, waar de jonge man ten gevolge van de dienstplicht voor komt te staan.

Dit is, dunkt mij, voor ieder van belang die als buitenkerkelijke ernst wil maken met zijn menselijke verantwoordelijkheid. En zo is het bestaan van een Humanistisch Thuisfront en een humanistische beweging niet alleen van belang voor de jonge militair, maar voor iedereen die zich betrokken weet bij het geestelijke leven van deze tijd. Deze beweging is ook een appél aan allen die met haar sympatiseren, om zich van hun mens-zijn bewust te wezen. En zij is een morele steun voor elk die daardoor beseft niet alleen te staan in zijn streven naar echte menselijkheid. Een menselijkheid die — wat het staatkundige leven betreft — gestalte kreeg in onze rechtsstaat. Het voorrecht om in een rechtsstaat te leven rechtvaardigt, naar mijn vaste overtuiging, het vaak grote persoonlijke offer, dat de militaire dienstplicht vraagt. Zoals het zo treffend staat gegrift in de gevel van een eeuwenoud huis te Amsterdam: De vrijheid is met geen geld te koop.

Dr. E. NORDLOHNE.

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT
18-59

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren terug aan: Oudegracht 152, Utrecht

NIEUWS VAN DE LUISTERKRING

Het aantal leden van de luisterkring is op 5 mei de 5000 gepasseerd.
Van de bewoners van het A. H. Gerhardhuis te A'dam gaven 149 zich op als leden
van de Humanistische Luisterkring.

UIT EEN TELEGRAM VAN MEVR. H. TE A.:

„Het Humanistisch woord mag niet verdwijnen”. Gulden volgt.

Uit een aanmelding van mevr. M. H.-E. te L.:

„Moge de uitzendingen van „één kwartier” niet door „Holland op zijn smalst”
belet worden.

Lezingen voor de radio

18 mei VARA 9.45 Prof. Dr. G. Stuiveling
„Het recht op vrije tijd”

24 mei VARA 9.45 Dr. G. Stellinga
„Vrije studie mogelijkheden voor
elk talent”

31 mei VARA 9.45 Prof. Dr. Ir. P. J. Mazure
„Waardebesef”

7 juni VARA 9.45 Prof. Dr. G. Stuiveling
Het humanisme van Jacques Perk

*Verantwoording extra giften t.g.v. Humanis-
tische luisterkring „Het Woord van de Week”*

Saldo vorige week f 127,25. H. J. v. d. S. te
A., f 4,—; L. de V.-H. te D., f 2,50; Ir. J. S.
W. te B., f 1,75; F. A. te D., f 1,50; A. J. d'k.
te A., f 0,50; D. W. te A., f 2,50; C. G.-C. te
H., f 2,50; J. W. te 's-G., f 1,75; H. V. te L.
f 1,—; H. B. te D., f 1,50; P. M. H. S. te
A., f 6,75; G. A. B. te R., f 4,60; F. K. K.
te A., f 1,—. Totaal f 159,10.